

- 1 המאור הגדול מסכת סנהדרין דף יז עמוד ב
- 2 אביי אמר אסתר קרקע עולם היתה רבא אמר הנאת עצמן שאני נקיטין השתא דע"ז וג"ע וש"ד ל"ש בצנעא ול"ש
- 3 בפרהסיא לא שנא בשעת השמד ול"ש שלא בשעת השמד יהרג ואל יעבור ולא מיבעיא עבירה עצמה אלא אפי' כל
- 4 מידי דמטי ליה לעובר העבירה הנאה מחמת העבירה בג' עבירות הללו יהרג ואל יעבור כדגרסי' התם בכל
- 5 מתרפאין חוץ מעצי אשרה וכולה כדאיתא התם והרי רפואה דכי מתרפא מעצי אשרה לאו עובד ע"ז הוא אלא
- 6 איתנהויי הוא דמתנהי מינה ואפ"ה אין מתרפאין ממנה אפי' רפוי נפשות כלומר חולה שיש בו סכנה ואין צ"ל שאין
- 7 בו סכנה ועוד ההוא שנתן עיניו באשה אביי אמר אסתר קרקע עולם היתה רבא אמר הנאת עצמן שאני נקיטין
- 8 השתא דע"ז וג"ע וש"ד ל"ש בצנעא ול"ש בפרהסיא לא שנא בשעת השמד ול"ש שלא בשעת השמד יהרג ואל
- 9 יעבור ולא מיבעיא עבירה עצמה אלא אפי' כל מידי דמטי ליה לעובר העבירה הנאה מחמת העבירה בג' עבירות
- 10 הללו יהרג ואל יעבור כדגרסי' התם בכל מתרפאין חוץ מעצי אשרה וכולה כדאיתא התם והרי רפואה דכי מתרפא
- 11 מעצי אשרה לאו עובד ע"ז הוא אלא איתנהויי הוא דמתנהי מינה ואפ"ה אין מתרפאין ממנה אפי' רפוי נפשות
- 12 כלומר חולה שיש בו סכנה ואין צ"ל שאין בו סכנה ועוד ההוא שנתן עיניו באשה
- 13 מלחמת ה' מסכת סנהדרין דף יז עמוד ב
- 14 ועוד אביי אמר אסתר קרקע עולם היתה וכו' עד ה"מ כולהו דקא מכיין הנכרי לעבוריה לישראל אבל להנאת עצמו
- 15 ל"ש הכי ול"ש הכי שרי כו':
- 16 אמר הכותב יש לי להשיב ממעשה דרב כהנא דבפ"ק דקדושין דתבעי' ההיא מטרוניתא וסליק לאיגרא ואפיל
- 17 נפשיה מאיגרא לארעא ומעובדא דר' צדוק נמי דהתם יהרג ואל יעבור ולא מצית למימר לפנים משורת הדין דודאי
- 18 לא הוה קטיל נפשיה אי לאו דינא הואי שהרי מקרא צווח ואומר ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש מיד נפשותיכם
- 19 אדרוש את דמכם וכל חכמי ישראל הנהרגים על קדושת השם בשעת הגזירה אי נמי בפרהסיא היא וכן אמרו
- 20 בירושלמי אלו שמע ר' אבא למיליהון דרבנן דאמרי יעבור ואל יהרג הוה אזיל ליה ושם אמרו ר' בונא זעירא חמוניה
- 21 פרי חורי חמרא בשובתא אלמא לא הוי מסרי נפשייהו לקטלא בלפנים משורת הדין ולא שמענו מדת חסידות
- 22 לחולה של סכנה שלא יחללו עליו את השבת אלא המזרז משובח והמונע עצמו מתחייב בנפשו הלכך שמעינן מדרב
- 23 כהנא דנכרית אי נמי רשעת בת ישראל דקא אנסא ליה לבר ישראל בעבירה יהרג ואל יעבור שהרי הוקשה נערה
- 24 המאורסה לרוצח וברוצח לעולם יהרג ואל יעבור שהרי הודה בה בעל המאור ז"ל ועוד דאמרי' לקמן באותו שנתן
- 25 עיניו באשה אחת והעלה לבו טינא ימות ואל תבעל לו ולמ"ד אשת איש הות שפיר דג"ע הות ואסור והא התם
- 26 להנאת עצמו של בועל היה ואפ"ה אסור אלמא אף להנאת עצמו אסור וא"ת שאני התם דליכא אונסא לאיתתא
- 27 ומש"ה אסור דאע"ג דאיהו אניס איהי לא אניסא הא לאו מלתא היא דכיון דאיהו אניס אונסא דגופיה אי ס"ד שרי
- 28 להנאת עצמן ה"נ הוה שרו רבנן שהרי בחולה שיש בו סכנה מחללין את השבת אף על פי שהמחלל אינו אנוס
- 29 דהואיל ואיכא נפש מישראל אונס מיקרי והרי בעל זה המאור עצמו ז"ל אומר כן שהרי כתב מדקאמרי' ימות ואל
- 30 תעמוד לפניו ערומה ש"מ דאפי' מהנאת פורתא בלחוד אמרי' ימות ואל יעבור אלו דבריו הא מכלל שהוא אונס גמור
- 31 לשניהם וכיון שזה אונס הוא לגבה שמעינן מינה שג' עבירות האמורות אסורות להנאת עצמן וכן נמי הא דאמרי'
- 32 בפסחים בכל מתרפאין חוץ מג"ע וכו' בכה"ג הוא אם העלה לבו טינא וכיון דבכל מתרפאין ש"מ אונס הוא ואפ"ה
- 33 אין מתרפאין בג"ע ואף על גב דאיכא אונס ולהנאת עצמן וכן הא דאמרי' בפרק יוה"כ עוברא שהריחה בשר קדש או
- 34 בשר חזיר מאכילין רוטב עצמו שאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש חוץ מע"ז וג"ע וש"ד להנאת עצמן היא דומיא
- 35 דעוברא ואפ"ה בהני ג' אסור עוד ראיתי סמך לדבר באגדה של בראשית רבה בפרשת משכו בכל מתרפאין חוץ
- 36 מע"ז וג"ע וש"ד ומפרש ע"ז כיצד אם היה אדם מישראל חולה ויאמרו לו לך אצל ע"ז פלונית ואתה מתרפא אסור
- 37 לילך להתרפאות וכו' וג"ע כיצד אם יאמרו לו לאדם עסוק בג"ע וכו' עד וכל הנוגע באשה שאינה שלו מביא מיתה
- 38 שנאמר כי רבים חללים הפילה וגו' רגליה יורדות מות והואיל ויש בה כל המדות הללו היאך יכולה היא ליתן חיים
- 39 לחולה לפיכך אין מתרפאין בה מדמתרפאין בשאר עבירות כגון שהיה צריך לאכול נבילות וטריפות לתאבון אוכל
- 40 ולא ימות ובג"ע ימות ש"מ להנאת עצמן נמי אסור דהא ודאי הנאת עצמן הוא ובתר טעמא אזיל כיון שהנוגע בה

- 1 מת ואינה יכולה ליתן חיים לו אסור בכל ענין עוד ראייה לדברינו שאמרו בירושלמי במס' ע"ז בפ' אין מעמידין א"ר
 2 הונא זאת אומרת שאין מתרפאין מג"ע דתני שבת הותרה מכללה נערה המאורסה לא הותרה מכללה שבת
 3 הותרה מכללה לא להתרפאת ודכוותה נערה מאורסה לא הותרה מכללה אפי' להתרפאת מדקתני בברייתא זו
 4 והיא שנויה בת"כ שלא הותרה מכללה כלל במשמע וש"מ אף להנאת עצמן לא הותר מכללה תדע שהרי ג' עבירות
 5 אלו החמורות לא מפני קדוש השם נאסרו לפיכך אף על פי שאינו מתכוין להעבירו אסור אבל שאר העבירות
 6 שנאסרו מונקדשתי הותרו להנאת עצמן דהא ליכא משום קדוש השם והא דאמרי' גבי אסתר דלהנאת עצמן מותר
 7 משום דלאו ג"ע הוא וכדאקשי' בגמ' והא אסתר פרהסיא הואי ולא אקשי' ג"ע הואי משום דלא מיקרי' ג"ע אלא
 8 בנערה המאורסה שזנתה א"נ א"א אבל נכרי הבא על בת ישראל לא מיקרי' ג"ע דלאו מיתות ולא חייבי כריתות
 9 נינהו לא אתיא מנערה המאורסה דקרא וחייבי לאוין כדמפורש בשמעתא לעיל מיהו מעובדא דאמרי' לעיל
 10 מסתברא דישראל הבא על הנכרית מיקרי' ג"ע משום דקנאין פוגעין בו וה"ל כחייבי מיתות דשייך בהו מיתה וכת
 11 כדאיתא לקמן במכילתין אבל הנבעלת מן הנכרי אין פוגעין בה קנאין ובפ' אין מעמידין אמרי' דבזנות בית דינו של
 12 שם גזרו ולא משכח ליה קרא אחרינא לאיסורא וכל אותו מעשה דרך זנות היה שהרי מקבץ הכל ובעל וא"ת שהיה
 13 לאסתר דרך חתנות אין חתנות באונס ואף החתנות עצמו ושאר עבירות הוא ולא ג"ע הוא כדפרישית והטעם שכן
 14 שפחה ונכרית כמוה והוא מוליד בן לע"ז אבל נכרי הבא על בת ישראל הולד כשר בין בפנויה בין בא"א כדאיתא בפ'
 15 החולץ ולפיכך אין קנאין פוגעין בה הלכך אף על פי שהאשה להנאת עצמה מותרת איש אסור אפי' להנאת נכרית
 16 ואפי' בצנעא וא"צ לומר להנאת רשעה בת ישראל האסורה עליו איסור ערוה וכן היא להנאת רשע האסור לה ערוה
 17 שלא התירו להנאת עצמן אלא שאר עבירות בפרהסיא...
- 18 מלחמת ה' מסכת סנהדרין דף יח עמוד א
- 19 וקאקי ודמונקי שאר עבירות נינהו ואין איסורן משום לאוי ע"ז אלא משאר חייבי לאוין שבתורה הן משום ולפני עור
 20 לא תתן מכשול כדתנן להשאילין ולשאל מהם שהרי לא עבדו הן עצמן ולא נהנו מע"ז בכלום אלא דפרהסיא הואי
 21 וכן דעת ה"ר אברהם ז"ל והביא ראייה ממה שאמרו אין מתרפאין בעצי אשרה אמרי' דהתם לאו לעבורי הוא וכל
 22 היכא דלא לעבורי הוה כהנאת עצמן דמי ואפ"ה יהרג ואל יעבור וה"ה לג"ע ועוד סמך לדבר ממה שלא היה מרדכי
 23 כורע ומשתחוה להמן מפני שהיה נעבד והא התם להנאת עצמו ולכבודו היה ואפי' היה בשעת השמד וע"ז להנאת
 24 עצמו מותר הוא מן הדין לפי דברי בעל המאור ז"ל ואף על פי שהוא אמר שאינו יודע בע"ז דרך שיהא להנאת עצמו
 25 כדי שיהא מותר הרי אותו מעשה בודאי להנאת עצמו הוא ולא להעבירו ואעפ"כ היה דינו שיהרג ואל יעבור וכן
 26 מעשה נעמן הנאת עצמו היה כדכתיב והוא נשען על ידיו אילו היה ישראל דינו שיהרג ואל יעבור אלא שגר תושב
 27 כל בצנעא אפי' בע"ז וג"ע יעבור ואל יהרג ולא החמירה בהם תורה בע"ז וג"ע יותר משאר שלהן שאין להם מקרא
 28 מן התורה בזה ולא כתיבי בה קראי אבל על קדושת השם בפרהסיא שהוא דבר הנוהג בכל המצוות נצטוו והיינו
 29 דאמרי' לא קשיא הא בצנעא הא בפרהסיא: סליק פירקא
- 30 רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ה
- 31 הלכה א
- 32 כל א בית ישראל מצווין על קדוש השם הגדול הזה שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל, ומוזהרין שלא לחללו
 33 שנאמר ולא תחללו את שם קדשי, כיצד כשיעמוד עובד כוכבים ויאנוס את ישראל לעבור על אחת מכל מצות
 34 האמורות בתורה או יהרגנו יעבור ואל יהרג שנאמר במצות אשר יעשה אותם האדם וחי בהם, וחי בהם ולא שימות
 35 בהם, ואם מת ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו.

- 1 הלכה ב
- 2 במה דברים אמורים בשאר מצות חוץ מעבודת כוכבים ב וגלוי עריות ושפיכת דמים, אבל שלש עבירות אלו אם
- 3 יאמר לו עבור על אחת מהן או תהרג, ג יהרג ואל יעבור, במה דברים אמורים בזמן שהעובד כוכבים מתכוין להנאת
- 4 עצמו, כגון שאנסו לבנות לו ביתו בשבת או לבשל לו תבשילו, או אנס אשה לבועלה וכיוצא בזה, אבל אם נתכוין
- 5 להעבירו על המצות בלבד, אם היה בינו לבין עצמו ואין שם עשרה מישראל יעבור ואל יהרג, ואם אנסו להעבירו
- 6 בעשרה מישראל יהרג ואל יעבור, ואפילו לא נתכוין להעבירו אלא על מצוה משאר מצות בלבד.
- 7 הלכה ג
- 8 וכל הדברים האלו שלא בשעת הגזרה ד אבל בשעת הגזרה והוא שיעמוד מלך רשע כנבוכדנצר וחביריו ויגזור
- 9 גזרה על ישראל לבטל דתם או מצוה מן המצות, יהרג ואל יעבור אפילו על אחת משאר מצות בין נאנס בתוך
- 10 עשרה בין נאנס בינו לבין עובדי כוכבים ה.
- 11 הלכה ד
- 12 כל מי שנאמר בו יעבור ואל יהרג ונהרג ולא עבר הרי זה מתחייב בנפשו, וכל מי שנאמר בו יהרג ואל יעבור ונהרג
- 13 ולא עבר הרי זה קידש את השם, ואם היה בעשרה מישראל הרי זה קידש את השם ברבים כדניאל חנניה מישאל
- 14 ועזריה ורבי עקיבא וחביריו, ואלו הן הרוגי מלכות שאין מעלה על מעלתן, ועליהן נאמר כי עליך הורגנו כל היום
- 15 נחשבנו כצאן טבחה, ועליהם נאמר אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח, וכל מי שנאמר בו יהרג ואל יעבור ועבר
- 16 ולא נהרג הרי זה מחלל את השם, ואם היה בעשרה מישראל הרי זה חילל את השם ברבים ובטל מצות עשה
- 17 שהיא קידוש השם ועבר על מצות לא תעשה שהיא חלול השם, ואעפ"כ מפני שעבר באונס אין מלקין אותו ואין
- 18 צריך לומר שאין ממיתין אותו בית דין אפילו הרג באונס, שאין מלקין וממיתין אלא לעובר ברצונו ובעדים והתראה
- 19 שנאמר בנותן מזרעו למולך ונתתי אני את פני באיש ההוא מפי השמועה למדו ההוא לא אנוס ולא שוגג ולא
- 20 מוטעה, ומה אם עבודת כוכבים שהיא חמורה מן הכל העובד אותה באונס אינו חייב כרת ואין צריך לומר מיתת
- 21 בית דין, קל וחומר לשאר מצות האמורות בתורה, ובעריות הוא אומר ולנערה לא תעשה דבר, אבל אם יכול למלט
- 22 נפשו ולברוח מתחת יד המלך הרשע ואינו עושה הנה הוא ככלב שב על קיאו, והוא נקרא עובד עבודת כוכבים
- 23 במזיד והוא נטרד מן העולם הבא ויורד למדרגה התחתונה של גיהנם.
- 24 הלכה ה
- 25 נשים שאמרו להם עובדי כוכבים תנו לנו אחת מכן ונטמא אותה ואם לאו נטמא את כולכן יטמאו כולן ואל ימסרו
- 26 להם נפש אחת מישראל, וכן אם אמרו להם עובדי כוכבים תנו לנו אחד מכם ונהרגנו ואם לאו נהרוג כולכם, יהרגו
- 27 כולם ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל, ואם יחדוהו להם ואמרו תנו לנו פלוני או נהרוג את כולכם, ו אם היה
- 28 מחוייב מיתה כשבע בן בכרי יתנו אותו להם, ואין מורין להם כן לכתחלה, ואם אינו חייב מיתה יהרגו כולן ואל ימסרו
- 29 להם נפש אחת מישראל.
- 30 הלכה ו
- 31 כענין שאמרו באונסין כך אמרו בחלאים, כיצד מי שחלה ונטה למות ואמרו הרופאים שרפואתו בדבר פלוני
- 32 מאיסורין שבתורה עושין, ומתרפאין בכל איסורין שבתורה במקום סכנה חוץ מעבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכת
- 33 דמים שאפילו במקום סכנה אין מתרפאין בהן, ואם עבר ונתרפא עונשין אותו בית דין עונש הראוי לו.

- 1 הלכה ז
- 2 ומנין שאפילו במקום סכנת נפשות אין עוברין על אחת משלש עבירות אלו שנאמר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך
- 3 ובכל נפשך ובכל מאודך אפילו הוא נוטל את נפשך ז, והריגת נפש מישאל לרפאות נפש אחרת או להציל אדם
- 4 מיד אנס, דבר שהדעת נוטה לו הוא שאין מאבדין נפש מפני נפש, ועריות הוקשו לנפשות שנאמר כי כאשר יקום
- 5 איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה.
- 6 רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק א הלכה ט
- 7 אנוס פטור מכלום מן המלקות ומן הקרבן ואין צריך לומר מן המיתה שנאמר ולנערה לא תעשה דבר, בד"א
- 8 בשנאנס הנבעל, אבל הבעל אין לו אנוס שאין קישוי אלא לדעת, ואשה שתחלת ביאתה באנוס וסופה ברצון פטורה
- 9 מכלום שמשחתחיל לבעול באנוס אין בידה שלא תרצה שיצר האדם וטבעו כופה אותה לרצות. +/השגת הראב"ד/
- 10 שאין קישוי אלא לדעת. כתב הראב"ד ז"ל /א"א/ יש אנוס שהוא פטור כגון שהוא מתכוון לאשתו ותקפתו אחת מן
- 11 העריות והביאתו עליה או שדבקוהו עכו"ם עליה עכ"ל. +
- 12 תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף סא עמוד ב
- 13 איתמר, העובד עבודה זרה מאהבה ומיראה, אביי אמר: חייב, רבא אמר: פטור. אביי אמר: חייב, דהא פלחה. רבא
- 14 אמר: פטור, אי קבליה עליה באלוה - אין, אי לא - לא.
- 15 תוספות מסכת סנהדרין דף סא עמוד ב
- 16 רבא אמר פטור - אף על גב דבפ' בן סורר ומורה (לקמן דף עד.) אמר בעבודת כוכבים יהרג ואל יעבור י"ל נהי
- 17 דחייב למסור עצמו לכתחלה מ"מ היכא דלא מסר את עצמו לא מיחייב מיתה ואין לומר דרבא לטעמיה דאמר בפ'
- 18 ר' ישמעאל (ע"ז דף נד. ושם) אפי' עבודת כוכבים בצינעא נאמר וחי בהן ולא שימות בהן דא"כ הני (כריתות)
- 19 דמייתי לימא דאתיא כמ"ד בפרק בן סורר ומורה (לקמן דף עד.) יהרג ואל יעבור דפלוגתא דתנאי היא וי"מ הא
- 20 דאמר יהרג ואל יעבור היינו בסתם עבודת כוכבים והכא איירי בעבודת כוכבים שהכל עובדים מאהבה ומיראה
- 21 דומיא דהמן דמייתי ומתני' דאחד העובד משמע ליה דאיירי כה"ג דאי בסתם עבודת כוכבים לא איצטריך דשמעינן
- 22 ממתני' דהפוער עצמו לפעור אף על גב דמכוין לבזויי חייב מיהו ההיא דכהן משיח הוה מצי לאוקומי בסתם עבודת
- 23 כוכבים אלא דמשני שפיר וא"ת לרבא אמאי לא השתחוה מרדכי להמן וי"ל כדאמר במדרש שהיו צלמים על לבו אי
- 24 נמי משום קידוש השם כדאמרינן בירושלמי דשביעית (פ"ד) כגון פפוס ולוליינוס אחים שנתן להם מים בזכוית
- 25 צבועה ולא קיבילו.
- 26 תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף נד עמוד א
- 27 איזהו נעבד? כל שעובדים אותו בין בשוגג ובין במזיד, בין באנוס ובין ברצון; האי אנוס היכי דמי? לאו כגון דאנס
- 28 בהמת חבירו והשתחוה לה! אמר רמי בר חמא: לא, כגון שאנסוהו עובדי כוכבים והשתחוה לבהמתו דידיה. מתקיף
- 29 לה רבי זירא: אנוס רחמנא פטריה, דכתיב: +דברים כב+ ולנערה לא תעשה דבר. אלא אמר רבא: הכל היו בכלל
- 30 לא תעבדם, וכשפרט לך הכתוב: +ויקרא יח+ וחי בהם - ולא שימות בהם, יצא אנוס, והדר כתב רחמנא: ולא
- 31 תחללו את שם קדשי, דאפילו באנוס, הא כיצד? הא בצנעא, והא בפרהסיא.
- 32 תוספות מסכת עבודה זרה דף נד עמוד א
- 33 מתקיף לה רבי זירא אנוס רחמנא פטריה - תימה מאי קפריך נהי דפטור ממיתה בדיעבד מכל מקום לכתחלה הוא
- 34 חייב למסור עצמו למיתה ואם כן למה לא יאסר מטעם נעבד דהא פרהסיא דבסמוך לרבא קרי ליה נעבד מטעם
- 35 דחייב למסור עצמו ואף על גב דבדיעבד פטור דכל אנוס פטור ואין לומר דלרבי זירא אנוס רחמנא פטריה מכל וכל

1 ואפי' לכתחלה אין למסור עצמו על כך דא"כ מאי ראייה מייתי מולנערה לא תעשה אדרבה מיניה ילפינן דחייב
 2 למסור עצמו בשלהי בן סורר ומורה (סנהד' דף עד.) אפילו במצוה קלה דקאמר הרי זה בא ללמד ונמצא למד מה
 3 רוצח יהרג ואל יעבור אף נערה המאורסה יהרג ואל יעבור ואדרבה קרא דוחי בהם הוה ליה לאיתויי דמיניה תמצא
 4 להוציא אונס כדאמר רבא ועוד קשיא מאי קא מסייעי ליה לרבא בסמוך מבימוסיות בשעת הגזרה דאסורות אפילו
 5 ר' זירא נמי יודע בזה כיון דבשעת הגזרה הוא חייבין למסור עצמן כדאמרינן בשילהי בן סורר ומורה דאפילו מצוה
 6 קלה יהרג ואל יעבור ונראה לרבינו יצחק לפרש דבין ר' זירא ורבא לא פליגי בהא דלכתחלה חייב למסור עצמו ורבי
 7 זירא הכי פריך אונס רחמנא פטריה דיעבד דכתיב ולנערה לא תעשה דבר אף על גב שיש לו למסור עצמו אין
 8 לאסור בהשתחווואתו ורבא מסיק דהואיל ובפרהסיא חייב למסור עצמו עבודת כוכבים קרינא ביה ואעפ"כ בדיעבד
 9 פטור והשתא מסייע שפיר לרבא מבימוסיות דמשום דחייב למסור עצמו אסר להו וא"ת מאי קא מייתי למפטר
 10 אונס מולנערה התם בדין הוא דפטורה משום דקרקע עולם היא י"ל דלא הוזכר קרקע עולם לענין פטור המיתה ואין
 11 טעם לפטור ממיתה אלא משום אונס תדע שהרי אם היתה נבעלת ברצון היתה חייבת ואף על גב שהיא קרקע
 12 עולם וקרקע עולם לגבי מסירת עצמה למיתה הוזכר דמזה הטעם אינה חייבת למסור עצמה אם לא שיאמרו לה או
 13 תהרג או תביא עליך הערה אבל אם אמרו לה או תניחי שיבעלך או תהרג אין לה למסור עצמה דמרוצח ילפינן
 14 ושם אין לו הטעם למסור עצמו אלא שלא יהרוג בידיים אבל היכא דלא עביד מעשה כגון שמשליכין אותו על התינוק
 15 ומתמערך ודאי אין למסור עצמו.

16 הא בצנעא הא בפרהסיא - לכאורה משמע דרבא ס"ל דאונס דצנעא אין לו למסור עצמו ומתוך כך היה נראה לפסוק
 17 כרבי ישמעאל דשרי נמי עבודת כוכבים בצנעא וקשיא דחס ושלום שנפסוק עבודת כוכבים יעבור ואל יהרג ועוד
 18 בשאלות דרב אחאי פרשת וארא (סימן מב) פוסק כר' יוחנן דאמר בשילהי בן סורר ומורה (סנהדרין דף עד. ע"ש)
 19 משום ר"ש בן יהוצדק כל מצות שבתורה יעבור ואל יהרג חוץ מעבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים יכול
 20 אפילו בפרהסיא ת"ל ולא תחללו את שם קדשי לכך נראה דרבא נמי אית ליה דרבי יוחנן והא דקא משני לתרוצי
 21 הברייתא אפילו אליבא דר' ישמעאל הוא דאתא וכן משמע נמי בפ"ב דכתובות (דף יט.) דרבא אית ליה דרבי יוחנן
 22 דא"ל רבא אילו אתו לקמן לאימלוכי אמרי' להו זילו חתומו וכו' דאמר מר אין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש אלא
 23 עבודת כוכבים וגלוי עריות ושפיכות דמים והתם נמי בצנעא מיירי דאין דרך שיאנס אותם בפני י' ומורי דודי הרב ר'
 24 משה מקוצי בספר המצות שחבר כתב בסוף פרק בן סורר ומורה ז"ל רבא דפ' ר' ישמעאל לא פליג עליה דר' יוחנן
 25 אלא ה"פ אמר רבא הכל היו בכלל לא תעבדם בין לאזהרה בין למיתה כשהוא אומר וחי בהם יצא אונס דצנעא מכל
 26 וכל בין מאזהרה בין ממיתה אבל הא מודי רבא דאיכא עשה דבכל נפשך שיש למסור עצמו אפילו בכל אונסא
 27 כדאמר ר"א בברייתא כשהוא אומר לא תחללו אהדריה בכלליה והיינו אונס דפרהסיא בין לאזהרה בין למיתה
 28 והואיל ורבא שהוא בתרא לא פליג עליה דרבי יוחנן שריר וקיים פסק השאלות שיש לאדם למסור עצמו למיתה
 29 ואפילו באונס ובצנעא עכ"ל.

30 חידושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף נד עמוד א

31 מתקיף לה ר' זירא אונס רחמנא פטריה מולנערה לא תעשה דבר. איכא דקשיא ליה דהא קיימא לן (סנהדרין ע"ד
 32 א') דבע"ז יהרג ועל /ואל/ יעבור, ואפי' לר' ישמעאל בפרהסיא מיתה יהרג, וכן בשעת השמד לדברי הכל, ור' זירא
 33 אפי' בשעת השמד איירי דהא אתינן לסייעי לרבא בר פלוגתיה מדתניא בימוסות של גוים בשעת השמד הרי אלו
 34 מותרות, והנכון בזה דאע"ג דבע"ז וגלוי עריות לכתחילה יהרג ואל יעבור מ"מ אם עבר ולא נהרג פטור ממיתה
 35 ב"ד, שאין אדם נהרג אלא בעובד במזיד והתראה, ובהדיא אמרו (זבחים ק"ח ב') ונכרת האיש ההוא לא שוגג ולא
 36 אנוס ולא מוטעה דאנוס רחמנא פטריה,....

37 וסבר ר' זירא דכיון שפטורין בדיעבד לא חשיב עובדי ע"ז ואינם בכלל לא תעבדם אלא שמצווים ליהרג משום קידוש
 38 השם, וכיון שהוא לא נקרא עובד ע"ז אף הבהמה שעבדו לה אינה נקראת נעבד, והיינו דפליג עליה רבא דודאי
 39 עובד ע"ז הוא והכל היה בכלל לא תעבדם וגם הבהמה נקראת נעבד, וכן פרי"ז ז"ל וכן רבינו מאיר הלוי ז"ל וברור
 40 הוא.